

KULTURSKOLANS FÖRUTSÄTTNINGAR

Konsekvenser av statliga nedskärningar och lokala resurser

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet är en ideell, partipolitiskt och fackligt obunden förening där kommuner samverkar för en tillgänglig och högkvalitativ kulturskoleverksamhet.

Vår vision är att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande i verksamhet av hög kvalitet och tillgänglighet.

Kulturskolerådet bildades 1996 (då under namnet Sveriges musik- och kulturskoleråd, SMoK) och har idag omkring 90 procent av landets kommuner som medlemmar.

Organisationen verkar genom omvärldsbevakning, kurser och konferenser, opinionsbildning och olika utvecklingsprojekt till att stärka förutsättningarna för landets kulturskolor. Kulturskolerådet arrangerar bland annat återkommande Kulturskoledagarna.

Läs mer på www.kulturskoleradet.se

Omslagsfoto: Harald Nilsson

© Kulturskolerådet 2023

Kulturskolerådet | Box 190 | 101 23 Stockholm
E-post: generalsekreterare@kulturskoleradet.se | www.kulturskoleradet.se

INNEHÅLL

FÖRORD 4

INLEDNING 7

RESULTAT FRÅN ENKÄTUNDERSÖKNING 8

Konsekvenser av minskat statligt stöd till kulturskolorna 8

Lokal tilldelning av resurser 8

Nedläggningshot 8

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG 11

FÖRORD

Kulturskolorna i Sverige spelar en betydande roll för ungas möjligheter att utöva kultur. Det är den enskilt största offentliga satsningen på barnkultur och tusentals unga deltar dagligen i verksamheten. Musik, dans, teater/drama samt bild och form är vanliga ämnen, men nya verksamheter som cirkus, slöjd och film tar en allt större plats. Det finns verksamhet i nästan hela landet som utgör en fantastisk möjlighet för våra unga. Under de senaste åren har en nationell politik för kommunernas kulturskoleverksamhet utvecklats. I de nationella målen fastslås att ambitionen med den statliga politiken är att främja en mer tillgänglig och jämlik kulturskola av hög kvalitet i såväl utbud som undervisning. Möjligheten för barn att delta skiftar mellan kommunerna. Kommunernas förutsättningar och prioriteringar är olika. I vissa kommuner är utbudet och möjligheterna stora och i vissa saknas de helt.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har redovisat att kommunerna kommer att möta tuffa ekonomiska utmaningar de närmaste åren. Att andelen äldre och barn ökar i befolkningen anger SKR som en viktig orsak men också att inflation samt förlorade skatteintäkter, och annat som krisen runt Covid 19 skapade, sammantaget bidrar till stora ekonomiska utmaningar.

Denna rapport redovisar resultat från en enkät om kulturskolornas framtida utveckling och möjligheter. Resultatet visar att det minskade statliga stödet får stora konsekvenser för det lokala utvecklingsarbetet samt att fyra av tio kommuner har svarat att de ser framför sig en minskad resurstilldelning till kulturskolan de närmsta åren.

Torgny Sandgren
generalsekreterare, Kulturskolerådet

Foto: Jonas Gratzer

Kulturskolechef: Kulturskolans utbud minskar vilket leder till mindre attraktiv kulturskola.

Kulturskolechef: Utrymmet för att möta nya grupper som inte haft kontakt med kulturskolan minskar. Detta påverkar integration och jämlikhet på sikt.

INLEDNING

Under januari 2023 genomförde Kulturskolerådet en enkätundersökning med syftet att synliggöra konsekvenser av statliga nedskärningar samt prognoser för resurstilldelning lokalt. Resultaten från enkäten presenteras i denna rapport. I enkäten fick chefer på landets musik- och kulturskolor bedöma konsekvenser av ett halverat statligt stöd (från 200 miljoner 2022 till 100 miljoner 2023) samt hur de såg på framtida resurstilldelning till kulturskolan i sin kommun. I de fall som resurstilldelningen förväntades minska fick de också bedöma om musik- eller kulturskolan riskerar att läggas ner.

Enkäten gick ut till de 286 kommuner som har kulturskoleverksamhet och besvarades av chefer i 221 kommuner, vilket ger en svarsfrekvens på 77 procent. Svar finns från olika kommuntyper och vi bedömer att resultatet kan ses som representativt för landet som helhet.

Sammantaget visar resultatet att konsekvenserna av det minskade statliga stödet gör att elevplatser minskar, utvecklingsarbetet med att nå fler och bredare avstannar och att det i vissa fall också kan leda till att elevavgifterna ökar. Det statliga bidraget till kulturskolan har haft stor betydelse och är översökt. I rapporten ”Resultat av bidrag till kulturskolan” konstaterar Statens kulturråd att bidraget har hjälpt kulturskolorna att nå nya målgrupper, men också att utveckla verksamheten så att den bättre möter ungas intressen och behov. Genom det statliga bidraget har tiotusentals nya unga fått möjlighet till kulturutövande. I rapporten finns också slutsatser och förslag från Kulturskolerådet där vi bland annat föreslår att det statliga stödet till kulturskolorna bör permanentas.

Foto: Jonas Gratzer

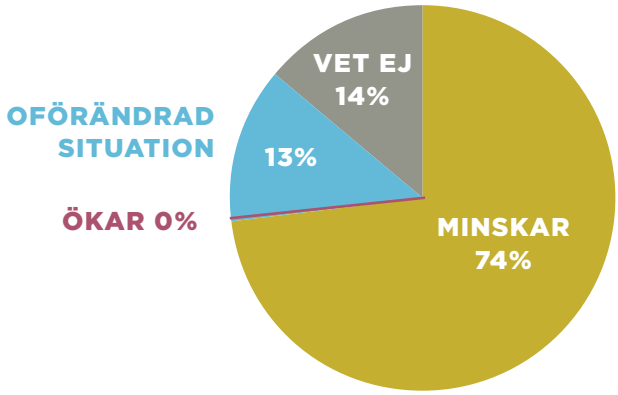
RESULTAT

KONSEKVENSER AV MINSKAT STATLIGT STÖD TILL KULTURSKOLORNA

För 2023 har regeringen halverat det statliga stödet till kulturskolorna, från 200 miljoner till 100 miljoner. Situationen för 2024 är oklar och det finns risk att stödet slopas helt.

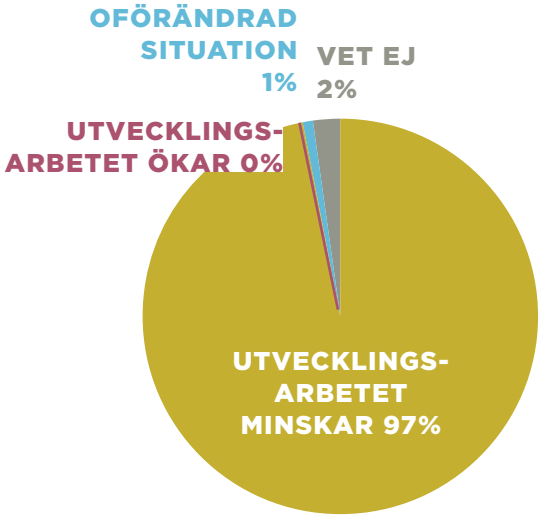
KONSEKVENSER FÖR ANTAL ELEVPLATSER

I enkäten till landets kulturskolechefer fanns en fråga om vilka konsekvenser det minskade statliga stödet kan få för deras kulturskoleverksamhet. 74 procent uppgav att antalet elevplatser kommer att minska och 13 procent menade att situationen blir oförändrad.

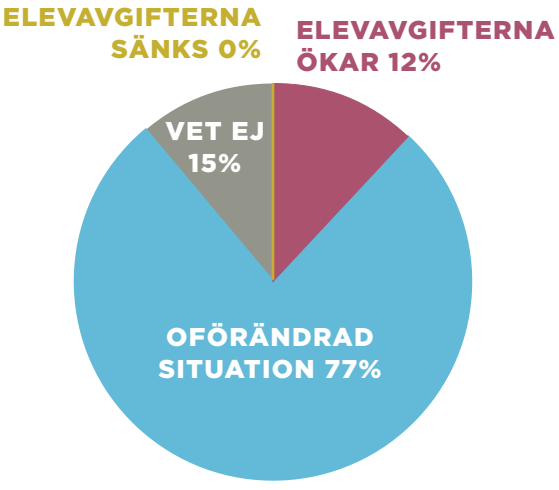
KONSEKVENSER FÖR UTVECKLINGSARBETE

I enkäten till cheferna fanns en fråga om huruvida deras utvecklingsarbete för att nå nya grupper, bredda deltagande samt utveckla kvalitet kommer att påverkas av minskat statligt stöd. 97 procent av cheferna svarade att utvecklingsarbetet kommer att minska i omfattning. 1 procent svarade att situationen blir oförändrad och 2 svarade att de inte vet.

KONSEKVENSER FÖR ELEVAVGIFTER

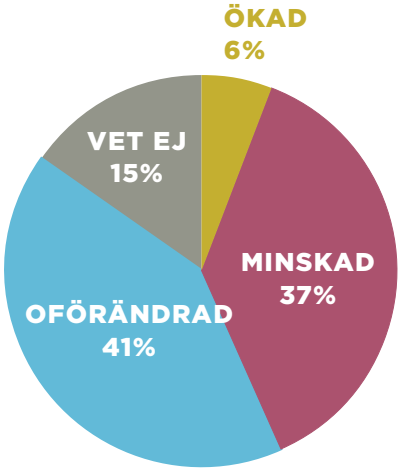
Landets musik- och kulturskolechefer fick även svara på om ett minskat statligt stöd kommer att påverka elevavgifterna. 12 procent menade att elevavgifterna kommer att öka, 77 procent svarade att situationen blir oförändrad och 11 procent svarade att det inte vet.

LOKALA RESURSER TILL KULTURSKOLAN

Samtliga respondenter har fått svara på om de tror att resurserna/pengarna från kommunen till musik- eller kulturskolan kommer att öka eller minska de närmaste fyra åren alternativt vara oförändrade. 6 procent av cheferna svarade att resurserna kommer att öka. 37 procent bedömde att resurserna minskar, 41 procent oförändrat och 23 procent uppgav att de inte vet.

De som svarade att de ser minskade resurser till kulturskolan under den närmaste fyraårsperioden har också fått svara på vad det bedöms få för konsekvenser. Vanligast är att minskade resurser förväntas innebära ett sämre utbud, både sett till geografisk spridning och till vilka ämnen som kan erbjudas. Några nämner också att minskade resurser kommer att innebära risk för att skolan tvingas ta emot färre elever och minska personalstyrkan.

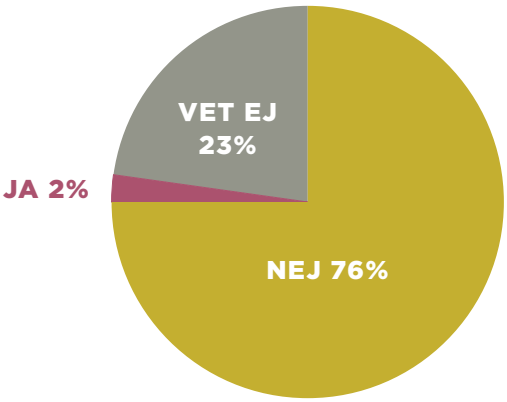
TILLDELNING AV RESURSER LOKALT

NEDLÄGGNINGSHOT

Respondenterna har också fått svara på om de ser en risk att deras musik- eller kulturskola kan komma att läggas ned de närmaste fyra åren.

NEDLÄGGNINGSHOT

76 procent upplevde inte att det fanns ett nedläggningshot. 2 procent uppgav att det fanns ett sådant hot och 23 procent svarade att de inte visste.

Kulturskolechef: I en liten kommun är det oerhört viktigt att få statliga utvecklingsmedel så att kulturskolan kan göra satsningar som annars är omöjliga att få till stånd lokalt.

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Utifrån enkätens resultat vill Kulturskolerådet lämna ett antal förslag och slutsatser som syftar till att stärka förutsättningarna för ungas kulturutövande. Det är oroväckande att det lokala utvecklingsarbetet stannar av när det statliga stödet minskar. Konsekvenserna blir stora för tiotusentals unga. Det ser också ut som att situationen förvärras lokalt då 37 procent av cheferna bedömer att det kommunala anslaget också kommer att minska.

STATENS BIDRAG TILL KULTURSKOLAN BÖR PERMANENTAS

I ett läge där kommunernas ekonomi är ansträngd finns det en risk att icke lagstadgad verksamhet, som kulturskoleverksamhet, prioriteras bort. Det statliga bidraget till kulturskolan har haft stor betydelse och är översökt. I rapporten ”Resultat av bidrag till kulturskolan” konstaterar Statens kulturråd att bidraget har hjälpt kulturskolorna att nå nya målgrupper, men också att utveckla verksamheten så att den bättre möter ungas intressen och behov. Genom det statliga bidraget har tiotusentals nya unga fått möjlighet till kulturutövande. Kulturskolerådet menar att bidraget, likt satsningen Skapande skola, bör permanentas, inte avvecklas. Som komplement till utvecklingsbidraget bör det även etableras någon form av statligt verksamhetsbidrag till kulturskoleverksamhet.

EN KULTURSKOLELAG ÄR NÖDVÄNDIG

Kommunernas kulturskoleverksamhet skyddas inte idag av nationell reglering eller lagstiftning, vilket kan betyda att den kan prioriteras bort om exempelvis kommunens ekonomi är dålig. Detta kan skapa oacceptabla skillnader för barns möjligheter till kulturutövande.

Kulturskolerådet vill därför se en lag som säkrar att kulturskolorna fortsatt kan verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att stärka barn och ungas kulturutövande, konstnärliga uttryck och färdigheter, främja konstformernas utveckling och intresset för konstnärlig bildning och utbildning samt bidra till goda uppväxtvillkor.

Lagen bör likt biblioteksslagen kräva lokala och regionala kulturskoleplaner som följs upp och visar på vilka ambitioner som finns, vilket kan öka det lokalpolitiska engagemanget för barns kulturutövande och därmed alla barn och ungas likvärdiga tillgång till kulturskolans verksamhet.

PRIORITERA UNGA

Kulturskolerådets vision är att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande i verksamhet av hög kvalitet och tillgänglighet. Vi menar vidare att det finns goda skäl till att prioritera barn och unga, främst utifrån att det redan finns politiskt antagna mål, styrdokument och konventioner. I Kulturskolerådets rapport ”Var kommer barnen in?” kan vi dock se att endast 36 procent av regionernas kulturverksamhet riktas till unga.

Vad betyder det att prioritera och särskilt uppmärksamma barn och unga inom kulturpolitiken? I tidigare nämnda rapport konstateras det att det är svårt att få svar på frågan

Foto: Harald Nilsson

om hur stor andel av resurserna som läggs på barn och unga.

Här behövs kraftfulla åtgärder och förbättrade system så att det enkelt går att följa och utvärdera ambitionerna för barn och unga. En översyn bör göras för att se hur regelverk, instruktioner och uppföljningssystem kan upprättas så att en nationell myndighet kan sammanställa detta och årligen rapportera situation- och utvecklingsbehov.

Kulturskolerådets bedömning är att samtliga nivåer bör sträva mot att minst 60 procent av resurserna riktas till barn och unga. Det är utmärkt att barn och unga omnämns som prioriterade i olika styrdokument och konventioner, men det är av högsta vikt att också titta på utfallet och efter det prioritera utvecklingsinsatser och omprioriteringar.

ÖKAT STATLIGT ANSVAR FÖR TALANGUTVECKLING

Det övergripande målet för de statliga insatserna till stöd för kulturskolan (utifrån aktuell proposition) är att främja dess möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttryckssätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar. Kulturskolerådet menar att det idag saknas adekvat stöd för talangutveckling och att det därför bör finnas ett statligt ansvar för talangutveckling inom olika konstområden. Regionernas roll för talangutveckling kan behöva stärkas och tydliggöras inom kultursamverkansmodellen. Få kommuner har själva möjlighet att ta fram satsningar på talangutveckling inom alla konstformer och ett utvecklat regionalt arbete kunde stärka möjligheterna för unga som vill fördjupa sig inom en konstform. Till detta är det också nödvändigt att staten tydliggör sitt ansvar för att det finns nationella och internationella sammanhang där unga kan utvecklas.

STARKARE REGIONALT STÖD

Det behövs bättre förutsättningar för regioner att främja ungas kulturutövande. Det regelverk som idag styr statens stöd till regional kulturverksamhet (förordning 2010:2012) rymmer biblioteksverksamhet, men inte kulturskoleverksamhet. Förordningen har även utmaningar då den blandar såväl konstformer med verksamhetsformer som vilka delar av kulturlivet den omfattar. Inom film är det hela det filmkulturella området som skall främjas, men inom teater, dans och musik avgränsas stödet till professionella. Den regionala kulturen har starkt bidragit till att utveckla kulturskolornas verksamhet i vissa regioner, exempelvis inom filmområdet. Flera har dock påpekat att gällande förordning försvårar arbete med ungas kulturutövande och samarbete med kulturskolor inom alla konstområden. Via regionerna finns det goda möjligheter att bidra till att stärka ungas möjligheter till kulturutövande och stärka infrastrukturen för lokal kulturskoleverksamhet. Det är också glädjande att kulturskolornas betydelse har fått en mer central roll i de regionala kulturplanerna. Det är då problematiskt om viljan att satsa på unga ska begränsas av gällande förordning. Kulturskolerådet bedömer att ett stärkt regionalt arbete kan utveckla barns möjligheter till kulturutövande och stärka infrastrukturen för lokal kulturskoleverksamhet. Kulturskolerådet vill därför se att nuvarande reglering justeras så att även kulturskoleverksamhet inkluderas.

Foto: Harald Nilsson

Kulturskolechef: Vi har kunnat nå så många nya barn, med många olika kulturyttringar, med det statliga stödet.

Avs:
Kulturskolerådet
Box 190, 101 23 Stockholm

KULTURSKOLERÅDET